

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η

164/2024

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 13.6.2024 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο και τα μέλη: Δημήτριο Σταυρόπουλο και Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόντες ο αντιπρόεδρος Ιωάννης Πολίτης και τα μέλη Σωκράτης Τσιχλιάς και Ευτύχιος Παλλήκαρης, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ραδιοφωνικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «METROPOLIS 95,5 FM» Νομού Θεσσαλονίκης, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «METROMEDIA A.E.», αναφορικά με διατάξεις περί: α) δυσμενών διακρίσεων προσώπου λόγω φύλου (αξία του ανθρώπου), β) ευπρεπούς εκφοράς λόγου και συμπεριφοράς και γ) υποβάθμισης της ποιοτικής στάθμης προγράμματος κατά τη διάρκεια της εκπομπής με τον τίτλο «Της Κακομοίρας» που μεταδόθηκε από τον ως άνω ραδιοφωνικό σταθμό στις 18.1.2021. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από την με αριθμό πρωτοκόλλου 268/19.1.2021 καταγγελία πολίτη.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 70/17.3.2022, ο οποίος ανατέθηκε στην διοικητική υπάλληλο Ειρήνη Κεραμήτσου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 453/ΕΣ/6.5.2022 έκθεση πραγματικών περιστατικών και η Ειδική Επιστήμονας υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 400/ΕΣ/18.5.2023 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον ως άνω ραδιοφωνικό σταθμό εταιρείας, παρέστη ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Γεώργιος Φιλόσογλου. Ερωτηθείς από την Πρόεδρο, ο Δικηγόρος δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς του. Ζήτησε στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να του παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 5.7.2024, ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 4189/4.7.2024 υπόμνημα.

Την 17.9.2024 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά και Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Από το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Βαρβάρα Χαραλαμπίκη, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση τους απόντες κατά τη συζήτηση αντιπρόεδρο Ιωάννη Πολίτη και τα μέλη Σωκράτη Τσιχλιά και Ευτύχιο Παλλήκαρη, οι οποίοι δεν μετείχαν στην προηγούμενη συνεδρίαση, αναγιγνώσκοντας την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 268/19.1.2021 καταγγελία, την με αριθμό πρωτοκόλλου 453/ΕΣ/6.5.2022 έκθεση καταγραφής πραγματικών περιστατικών του τμήματος προγράμματος που συνέταξε η υπάλληλος του ΕΣΡ Ειρήνη Κεραμήτσου, την με αριθμό πρωτοκόλλου 400/ΕΣ/18.5.2023 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμονας-νομικός Ρέα Λαμπροπούλου, το με αριθμό πρωτοκόλλου 4189/4.7.2024 υπόμνημα της εγκαλουμένης, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Ο Αντιπρόεδρος και τα ως άνω μέλη δήλωσαν ότι ενημερώθηκαν πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζητήσεως που έγινε κατά την ημερομηνία εκείνη (13.6.2024) και η δήλωση τους καταχωρίστηκε στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω Εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».
2. Το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος καθιερώνει ως πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου.
3. Κατά το άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος: «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».
4. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 του Συντάγματος: «Όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο».
5. Κατά το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.
6. Το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζει ότι δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.
7. Κατά το άρθρο 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται». Στο άρθρο 21 παρ. 1 του Χάρτη ορίζεται: «Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων,

πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

8. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (Ν. 2462/1997), στον πρόλογό του αναφέρεται στην «αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας», ενώ στο άρθρο 2 του Ν. 2462/1997 ορίζεται: «Τα συμβαλλόμενα κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να εγγυώνται σε όλα τα άτομα που βρίσκονται στην επικράτεια τους και υπάγονται στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, χωρίς καμία διάκριση ιδίως φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε άλλης κατάστασης».

9. Σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974): «Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη παρούση συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».

10. Στο άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α' του Π.Δ. 109/2010¹ ορίζεται: «Οι πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε οι παρεχόμενες από αυτούς υπηρεσίες να μην προκαλούν μίσος λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, πεποιθήσεων, εθνικότητας, αναπηρίας, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού».

11. Κατά το Ν. 3592/2007 άρθρο 1 παρ. 1: «σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι... η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων...». Το άρθρο 1 παρ. 8 του ως άνω νόμου ορίζει: «Η παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών και η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εξυπηρετούν την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και ιδίως το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 του Συντάγματος».

12. Στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4173/2013 (που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την τοπική ραδιοφωνία κατ'

¹ Το Π.Δ. 109/2010 εφαρμόζεται και στους ραδιοφωνικούς σταθμούς (ενδεικτικά ΣτΕ 4547 και 4548/2014). Κατά την ημερομηνία μετάδοσης της εκπομπής (18.1.2021) ίσχυε το Π.Δ. 109/2010 καθώς αυτό καταργήθηκε μετά την 20.2.2021 οπότε άρχισε να ισχύει ο Ν. 4779/2021. Με το άρθρο 53 του νόμου αυτού καταργήθηκε το Π.Δ. 109/2010.

εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 1 του Ν. 2328/1995)² ορίζεται ότι: «Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

13. Στο άρθρο 15 παρ. 1 του Ν. 4443/2016 (που ενσωματώνει τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ, 2000/78/ΕΚ και 2014/54/ΕΕ για ίση μεταχείριση στην απασχόληση) ορίζεται: «Οι ανεξάρτητες αρχές, στο πλαίσιο άσκησης της κύριας λειτουργίας τους, μεριμνούν για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις διατάξεις του μέρους Α' του παρόντος νόμου».

14. Ο Ν. 1342/1983 που κυρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, στον πρόλογο του υπενθυμίζει ότι η διάκριση κατά των γυναικών παραβιάζει τις αρχές της ισότητας των δικαιωμάτων και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στο άρθρο 2 περ. ε' του ανωτέρω νόμου ορίζεται ότι: «Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών που ασκούνται από ένα πρόσωπο, μια οργάνωση ή μια οποιαδήποτε επιχείρηση».

15. Κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Ν. 4604/2019: «Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα και ηλεκτρονικά, και η διαφήμιση μεριμνούν για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων με την προβολή μιας ισότιμης και απαλλαγμένης από έμφυλα στερεότυπα εικόνας για τα άτομα, ιδίως: περ. β) η ΕΡΤ Α.Ε. και οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, ανεξαρτήτως του μέσου εκπομπής τους, εξασφαλίζουν, μέσω των προγραμμάτων τους, την ισότιμη προβολή της παρουσίας του γυναικείου φύλου σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής της χώρας. Στις εκπομπές λόγου, τέχνης, πολιτισμού και αθλητισμού που εντάσσονται στο ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, λαμβάνεται μέριμνα ώστε να συμπεριλαμβάνονται θεματικές που

² Το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 2328/1995 ορίζει ότι οι εκπομπές (περιλαμβανομένων και των διαφημίσεων) όλων των ραδιοφωνικών σταθμών διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν για τις εκπομπές της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης Α.Ε. στο πλαίσιο του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος και της Οδηγίας 89/552/Ε.Ο.Κ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 3.10.1989 που εφαρμόζεται αναλόγως και ως προς αυτούς.

συμβάλλουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων, στον εντοπισμό και άρση των διακρίσεων καθώς και στην καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων». Στην παρ. 3 του ως άνω άρθρου ορίζεται: «Αν οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς παραβιάζουν τις υποχρεώσεις των διατάξεων του παρόντος, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επιβάλλει κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995».

16. Ο Κανονισμός 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων (ο οποίος, σύμφωνα με το πρακτικό συνεδριάσεως και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας με αριθμό 49/2003, καταργείται μόνο κατά το μέρος που αφορά σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές, ενώ κατά το μέρος που αφορά στα λοιπά ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα διατηρείται σε ισχύ μέχρι την έκδοση του σχετικού κώδικα δεοντολογίας και ο οποίος -Κανονισμός 2/1991- εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση γιατί η εκπομπή έφερε ψυχαγωγικό-αθλητικό χαρακτήρα) στο άρθρο 2 παρ. 1 ορίζει: «Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοτηλεοράσεως και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας». Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 5 του ως άνω Κανονισμού 2/1991: «Πρέπει να τηρούνται οι γενικά παραδεκτοί κανόνες της ευπρέπειας και της καλαισθησίας στη γλώσσα και τη συμπεριφορά, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και το πλαίσιο της εκάστοτε εκπομπής. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται στα προγράμματα που μεταδίδονται σε χρόνο που η τηλεόραση³ είναι πιθανό να παρακολουθείται από ανηλίκους». Κατά το άρθρο 2 παρ.3 του Κανονισμού 2/1991: «Το Σύνταγμα και η εν γένει έννομη τάξη της χώρας πρέπει να παραμένουν σεβαστά και όταν ασκείται κριτική στους συγκεκριμένους νόμους και θεσμούς».

17. Κατά το στοιχείο β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000: «Το Ε.Σ.Ρ. ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων...» και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις».

³ Παρά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο άρθρο μνημονεύει την *τηλεόραση*, σημειώνεται ότι ο Κανονισμός 2/1991 αναφέρεται σε *ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα* και ότι στο άρθρο 1 για το πεδίο εφαρμογής του γίνεται αναφορά στη δημόσια και ιδιωτική *ραδιοφωνία* και τηλεόραση.

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Η αρχή της αξίας του ανθρώπου καθίσταται, μέσω της αναγνώρισης της ως συνταγματικής αρχής και της δικαιοκρατικής της νοηματοδότησης, κανονιστική πηγή των δικαιωμάτων και ελευθεριών, υπό την έννοια ότι κάθε συνταγματικό δικαίωμα θεωρείται ότι αποτελεί ιδιαίτερη έκφραση και εκδήλωση της αξίας του ανθρώπου⁴. Η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος δεν θεσπίζει ατομικό δικαίωμα ούτε αποτελεί απλή διακήρυξη, αλλά κανόνα δικαίου συνταγματικού επιπέδου. Η διάταξη αυτή αποτελεί θεμελιώδη συνταγματικό κανόνα αντικειμενικού χαρακτήρα και άμεσης ισχύος(Α.Π. 40/1998)⁵. Η κατοχύρωση της αξίας του ανθρώπου είναι απαραβίαστη, δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό και σε καμία επιφύλαξη νόμου καθώς η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 δεν υπόκειται σε αναθεώρηση ούτε ανήκει σε εκείνες των οποίων η ισχύς μπορεί να ανασταλεί κατά το άρθρο 48 παρ. 1. Η αξία του ανθρώπου αποτελεί το άκρο όριο οποιουδήποτε περιορισμού ατομικού δικαιώματος που επιτρέπει εκάστοτε το Σύνταγμα είτε αυτός αναφέρεται στο περιεχόμενο είτε στους φορείς του δικαιώματος⁶. Για τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος σημειώνεται: *«Πρόκειται για θεμελιώδη διάταξη του Συντάγματος η οποία θέτοντας τον άνθρωπο στο επίκεντρο του ρυθμιστικού του πεδίου καθιερώνει τον εν γένει ανθρωποκεντρικό του χαρακτήρα..., όταν το άρθρο 2 παρ. 1 καθιερώνει την επιταγή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου επιβάλλει όχι μόνο την παθητική υπεράσπιση της αξίας του ανθρώπου αλλά a fortiori και τον ενεργό σεβασμό της στην πράξη, υπενθυμίζει την “πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας”, η υποχρέωση δε αυτή απευθύνεται στο κράτος αλλά και σε κάθε μέλος του κοινωνικού συνόλου... Η ως άνω διάταξη καθιερώνει έναν πραγματικό “δείκτη πορείας” για την πολιτεία για τον τρόπο που οφείλει να δρα στο πλαίσιο της έννομης τάξης...»*.⁷

Η έννοια της αξίας του ανθρώπου περιλαμβάνει την ενυπάρχουσα στον κάθε άνθρωπο ουσία, αυτή που φέρει ως έλλογο ον με φυσική, ηθική και νομική υπόσταση(πρβλ. ΣτΕ 4782/2012, 714/2013, 3311/2013, 4157/2014, 4992/2014). Μέσω της γενικής ρήτρας

⁴ Β. Τσεβρένης «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια», 2012, σελ. 40-41, Sakkoulas-online.gr

⁵ Γ. Κασιμάτης «Η απόφαση 40/1998 της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Οι βάσεις εφαρμογής της αρχής σεβασμού και προστασίας της αξίας του ανθρώπου και της εγγύησης της ιδιοκτησίας», Νομικό Βήμα, τεύχος 5, τόμος 47, Μάιος 1999

⁶ Π. Δαγτόγλου «Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά δικαιώματα», 4^η έκδοση, 2012, σελ. 1123, βλ. σχετικά Τ. Ηλιοπούλου-Στράγγα «Γενική θεωρία θεμελιωδών δικαιωμάτων», 2018, σελ. 195-199, Sakkoulas-online.gr

⁷ Π. Παυλόπουλος «Η αξία του ανθρώπου ως θεμέλιο του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα του Συντάγματος. Οι θεσμικές επιπτώσεις στο πεδίο της βιοηθικής», ΕφημΔΔ 2/2019, σελ. 122-131, Sakkoulas-online.gr

του άρθρου 57 ΑΚ για την προστασία της προσωπικότητας, η συνταγματική αρχή του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου τριτενεργεί στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου. Έτσι, κάθε πρόσωπο δικαιούται να απολαμβάνει τόσο από τους φορείς της κρατικής εξουσίας, όσο και από οποιονδήποτε τρίτο τη μεταχείριση που αρμόζει σε έλλογο και συνειδητό ον⁸. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα οφείλουν να τηρούν την αρχή της αξίας του ανθρώπου και να μην προβάλλουν δυσμενείς διακρίσεις, ήτοι μειωτικούς, σεξιστικούς και ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς, μηνύματα και σχόλια.

β) Η αρχή της ισονομίας ανδρών και γυναικών κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος ως ατομικό δικαίωμα αλλά και στο άρθρο 116 παρ. 2 που ορίζει ότι δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.⁹ Η αρχή της ισότητας των φύλων μετατράπηκε σε γενική απαγόρευση διάκρισης λόγω φύλου, η οποία στη συνέχεια μετεξελίχθηκε σε γενική αρχή απαγόρευσης διάκρισης για ορισμένους λόγους για τους οποίους η διάκριση και συνακόλουθα η διαφορετική νομική μεταχείριση θεωρείται ότι θίγουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.¹⁰ Η αξιοπρέπεια θεωρείται ως η νομική βάση υποστήριξης της δογματικής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹¹.

Για το σεξουαλικό έγκλημα απαιτείται εκδήλωση ανεπιθύμητης συμπεριφοράς που συνδέεται με το φύλο ενός προσώπου, αυτή δε η συμπεριφορά να οδηγεί σε παραβίαση της αξιοπρέπειας του προσώπου και να δημιουργεί περιβάλλον εκφοβιστικό, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή επιθετικό, να χρησιμοποιείται δε το άλλο φύλο ως σεξουαλικό αντικείμενο. Ο βιασμός, αποτελεί αναμφίβολα μία από τις πιο ακραίες μορφές επιθετικής συμπεριφοράς. *«Ο βιασμός είναι πρωτίστως ένα έγκλημα βίας και επιβολής και όχι σεξουαλικό. Στην παρεξήγηση αυτή κύρια αιτία είναι η παραπληροφόρηση όσον αφορά στη σεξουαλική πράξη η οποία αντί να είναι πράξη αγάπης και στοργής, γίνεται μια μηχανική πράξη εκτόνωσης, όπου ο ανδρισμός μετρείται από μεγέθη και διάρκειες...»*¹². *«Ο βιασμός και η σεξουαλική κακοποίηση σε περίοδο*

⁸ Α. Μανιτάκης «Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων», Α. Σάκκουλας, 1981, σημείωμα Χ. Τσίγκου για απόφ. ΣτΕ 2838/2014, ΔιΜΕΕ, 1/2015

⁹ Βλ. σχετικά Απ. Γεωργιάδης «Οικογενειακό Δίκαιο», 2014, σελ. 23-24, Sakkoulas-online.gr

¹⁰ Ι. Κουκιάδης «Εργατικό Δίκαιο - Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δικαίο της ευελιξίας της εργασίας», 7η έκδ., 2014, § 2, σ. 355, Sakkoulas-online.gr

¹¹ Β. Τσεβρένης «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια», 2012, σ. 210, Sakkoulas-online.gr

¹² Καθηγητής Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου κ. Αντώνης Μαγγανάς, Δημοσίευμα με τον τίτλο «Βιασμός, το κρυφό έγκλημα» στην εφημερίδα «Το Βήμα», 7.3.2010

ειρήνης αποτελούν, κατά κοινή ομολογία, ακραίες πράξεις ανείπωτης βίας που όχι μόνο στερούν τη σεξουαλική ελευθερία, αλλά και τραυματίζουν ανεπανόρθωτα την ψυχοσωματική υγεία των θυμάτων, καθώς και την κοινωνική τους υπόσταση. Και στις ανεπτυγμένες κοινωνίες θεωρούνται πράξεις παράνομες και όταν αποκαλύπτονται, τιμωρούνται παραδειγματικά. Σε περίοδο πολέμου, ο βιασμός μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί ως όπλο μαζικής ψυχικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής εξόντωσης ολόκληρων ομάδων...»¹³. Ενδεικτικά παρατίθενται αποφάσεις του Αρείου Πάγου σχετικά με τη γενετήσια αξιοπρέπεια: απόφ. 822/2015 για προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις προσβλητικές κατά τρόπο βάνουσο της αξιοπρέπειας του άλλου στη σφαίρα της γενετήσιας ζωής. Σχετικές και οι ΑΠ 2060/2018, 1542/1995, 1429/2017. Για το θέμα των διακρίσεων λόγω φύλου ενδεικτικά παρατίθενται οι αποφάσεις ΑΠ 3/1995, 79/1993, 634/1996 καθώς και οι αποφάσεις ΣτΕ 1420/2016, 826/2016, 146/2013, 141/2016. Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Κοινότητας(ΔΕΚ) έχει ασχοληθεί με τις διακρίσεις λόγω φύλου σε αποφάσεις σχετικές κυρίως με την απασχόληση(ισότητα αμοιβών). Ενδεικτικά μνημονεύονται: ΔΕΚ της 27.10.1993 C-127/92, ΔΕΚ της 14.12.1995 C-317/93, ΔΕΚ της 6.4.2000 C-226/98, ΔΕΚ της 22.4.1997 C-180/95.

γ) Οι αόριστες νομικές έννοιες έχουν αξιολογικό περιεχόμενο που χαρακτηρίζεται από έντονη διάπλαση, άπτεται συνήθως κοινωνικών στοιχείων και αξιών καθώς και ηθικών αρχών και δομών, ενδύονται όμως νομικό μανδύα και εντάσσονται στο θετό δίκαιο. Έτσι η κρίση για την υπαγωγή ή μη περιστατικών σε διάταξη εμπεριέχουσα αόριστη νομική έννοια είναι κρίση νομική, υπαγόμενη σε αναιρετικό έλεγχο. Λόγω της ανάγκης ερμηνείας των αόριστων νομικών εννοιών, το δίκαιο, *de lege lata*, χρήζει εξατομίκευσης και προσαρμογής σε κάθε εξεταζόμενη περίπτωση, σε κάθε χρονική περίοδο, σε κάθε επικράτεια όπου δύναται τυχόν να εφαρμοσθεί¹⁴.

Στο ραδιοτηλεοπτικό τοπίο, η αόριστη έννοια της ποιότητας συνδέεται με την ιδιότητα που αντιστοιχεί σε ορισμένους κανόνες, οι οποίοι συνάγονται από συστήματα αξιών (πρβλ. ΣτΕ 4417/2014, 4870/2014, 4815/2014, 335/2017, 503/2016, 535/2018, 610/2018). Η ποιοτική στάθμη των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών διασφαλίζεται όταν η θεματική, η διάρθρωση και ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών, ειδήσεων,

¹³ Συμπέρασμα ανθρωπολογικής-κοινωνιολογικής μελέτης που δημοσιεύτηκε στη διαδικτυακή έκδοση της Επιθεώρησης «British Medical Journal»(www.bmj.com/cgi/content/full/340/jun24_1/c3270), εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» 10.7.2010(Τίτλος άρθρου «Ο βιασμός ως πολεμική στρατηγική»)

¹⁴ Ευαγγελία Κούρτη «Αόριστες νομικές έννοιες», Νομικό Βήμα, τόμος 70, τεύχος 7, Σεπτέμβριος 2022

απόψεων, πνευματικών δημιουργημάτων και διαφημιστικών μηνυμάτων που περιέχονται σε αυτά συμπλέουν με τις αρχές της πλουραλιστικής, αντικειμενικής, έντιμης και ισότιμης ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, υπό το πρίσμα του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου, της προστασίας των ανηλίκων και της προστασίας των καταναλωτών. Η ποιοτική στάθμη μπορεί να εξειδικευθεί με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας και τους κανόνες της λογικής (ΣτΕ 4043/2012). Το ΕΣΡ προβαίνει σε αξιολόγηση του περιεχομένου συγκεκριμένης εκπομπής και σε πραγματολογική εξειδίκευση της αόριστης αξιολογικής έννοιας «ποιοτική στάθμη» ή «ποιότητα τηλεοπτικού προγράμματος» (ΣτΕ 901/2015). Η διαπίστωση από το ΕΣΡ της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της έννοιας της ποιότητας ελέγχεται δικαστικώς (ενδεικτικά ΣτΕ 3487/2017, 3815/2014, 4532/2014, 335/2013, 1984/2013).

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την ακρόαση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης (προβληθέντες προφορικώς και εγγράφως) προέκυψαν τα εξής:

Στη διάρκεια της εκπομπής με τίτλο «Της Κακομοίρας» που παρουσίασε ο Κωστής Ραπτόπουλος με τη συνδρομή του Γρηγόρη Κόκκινου στις 18.1.2021 από ώρα 14.00΄ έως 16.00΄, οι παρουσιαστές σχολιάζουν θέματα που αφορούν στην αθλητική επικαιρότητα και -κατά το τελευταίο ημίωρο- συνομιλούν με ακροατές που τηλεφωνούν στην εκπομπή σχολιάζοντας αθλητικού χαρακτήρα γεγονότα.

Στις 14.15΄ ο παρουσιαστής Κ. Ραπτόπουλος αναφέρεται με έντονο ύφος στις καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση στις οποίες προέβη η Ολυμπιονίκης Α.Α. αποκαλώντας τες «τρίχες». Συνεχίζει λέγοντας «..Της Πόπης γίνεται κάθε μέρα, προπονητές κολυμβητριών [έχουν] τις κολυμβήτριες γκόμενες. Στην ανατολική Γερμανία, στη Ρωσία τις αφήναν και εγκύους... Στο μπάσκετ, όσες δεν είναι ομοφυλόφιλες, λεσβίες, τα είχαν με τον προπονητή, οι περισσότερες. Και οι άλλες με τον έφορο¹⁵...Και τώρα βγαίνουν και καταγγέλλουν... Γιατί δεν βγήκατε τότε να τα καταγγείλετε; Κι άλλοι αθλητές και αθλήτριες;... Βγαίνει μετά από 20 χρόνια η κοπέλα

¹⁵ Σύμφωνα με τον Κανονισμό των Αθλητικών Ακαδημιών: οι έφοροι είναι εκπρόσωποι των σωματείου, ακολουθούν την ομάδα στους αγώνες, επιλύουν προβλήματα, παρακολουθούν προπονήσεις, συμμετέχουν στις εκδηλώσεις του συλλόγου και γενικά αποτελούν το συνδετικό κρίκο μεταξύ αθλητών και διοίκησης.

και καταγγέλλει βιασμό, έχει παραγραφεί το αδίκημα... Άμα πούμε το όνομα του[εννοεί το όνομα του καθ' ου η καταγγελία] θα μας πάρει 2-3 σπία αυτός άμα έχει τον Β δικηγόρο... Λέει το σύμπαν ότι είναι παράδειγμα προς μίμηση η Α.Α. Όχι, κανένα παράδειγμα προς μίμηση δεν είναι η Α.Α. γιατί σιώπησε 20 χρόνια... και όταν έγινε η ερώτηση από το δημοσιογράφο "γιατί δεν βγήκες να το πεις τότε;" η απάντηση ήταν "φοβόμουν, γιατί οι γονείς μου θα με έπαιρναν από την ιστιοπλοΐα και θα έχανα τα μετάλλια"... Φοβήθηκε σίγουρα. Αλλά τι ήταν ο φόβος της; Η ματαιοδοξία για το μετάλλιο ήταν μεγαλύτερη και η φιλοδοξία...».

Ο Κ. Ραπτόπουλος συνεχίζει -αντικρούοντας τα επιχειρήματα και διακόπτοντας συχνά τον συμπαρουσιαστή του Γρ. Κόκκινο- «...Η ερώτηση προς την κα. Α.Α. είναι η εξής: αν δεν της το έκανε αυτό ο αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας και της το έκανε ο φροντιστής, θα το έλεγε τότε ή όχι; ... Αν πήγαινε ο φροντιστής να της το κάνει, θα σίριζε, θα φώναζε, θα γινόταν χαμός, γιατί ο φροντιστής δεν θα μπορούσε να κάνει κακό στην καριέρα της... Αυτό το κάθαρμα δεν είναι λιγότερο κάθαρμα από όλους εμάς που μπορεί να έρθει εδώ στο ραδιόφωνο μια κοπελίτσα, να της την πέσουμε και να πούμε ότι είμαστε οι διευθυντές. Δεν είναι λιγότερο κάθαρμα αυτός από εμάς ή από έναν ηθοποιό που θέλει να δώσει ένα μικρό ρολάκι σε μια ατάλαντη ηθοποιό... Δεν είναι λιγότερο κάθαρμα αυτός που εκμεταλλεύτηκε τη θέση του από όλους εμάς που μπορεί να έχουμε μια εξουσία... και να δημιουργήσουμε ένα ισχυρό άντρα γύρω μας ο οποίος εκμεταλλεύεται σεξουαλικά τις γυναίκες. Δεν είναι λιγότερο κάθαρμα από εμάς που έχουμε λεφτά και με τα λεφτά μας μακραίνουμε το πουλί μας 20 πόντους- ή με τη δημοσιότητα μας ή με την εξουσία μας... Παίρνει λοιπόν τη ζυγαριά η κα. Α.Α. και λέει: από τη μια είναι ο βιασμός μου και από την άλλη η δόξα μου, τα χρήματα μου, η μαρμίτα μου και το μετάλλιο μου... και γέρνει η ζυγαριά προς τη μαρμίτα, δεν μίλησε γιατί είχε φιλοδοξία, φοβήθηκε για την καριέρα της ..., άρα λοιπόν η ιστιοπλοΐα άξιζε περισσότερο και το μετάλλιο από το βιασμό της...».

Ο Κ. Ραπτόπουλος θεωρεί πως η ετεροχρονισμένη καταγγελία της κας Α.Α. δεν είναι καλό παράδειγμα υποστηρίζοντας: «Και θέλει να πάρει παράδειγμα η κόρη μου, οι συμμαθήτριάς της ... ότι αν μας βιάσει ο Πακιστανός, ο υπάλληλος μιας εταιρείας, ο αποθηκάριος θα φωνάζουμε. Αλλά αν θέλει να μας πηδήξει το αφεντικό που θα μας χτίσει καριέρα, δεν θα μιλήσουμε και θα το πούμε μετά από 20 χρόνια, δεν είναι καλό παράδειγμα για τις κόρες μας».

Μετά ο παρουσιαστής ασκεί κριτική σε πολιτική και δικαιοσύνη λέγοντας «...Οι ακροδεξιοί βρίζετε την κοπέλα-απαράδεκτοι, οι δεξιοί πάτε να καλύψετε τον Νεοδημοκράτη[εννοεί τον καθ' ου η καταγγελία] και οι αριστεροί βρίζετε, γιατί βρίζετε

οι αριστεροί; Στη Σοβιετική Ένωση τις αφήναν εγκόους... Και τώρα που το βγάζουμε το θέμα πάει ο Β, τον παίρνει αυτόν πελάτη και παίρνει 1.000.000 ευρώ από το "ΘΕΜΑ" γιατί έβγαλε το όνομα του, γιατί αυτός το πιο πιθανό στο ελληνικό κράτος να αθωωθεί... Και αν πω εγώ το όνομα του και αθωωθεί αυτός ενώ την έχει βιάσει την κοπέλα, έχει χρησιμοποιήσει την εξουσία του εις βάρος της, μπορεί να μας κάνει μήνυση και να μας πάρει ό,τι έχουμε και δεν έχουμε...».

Για την αυτοδικία λέγει: «Εμένα, αν μου το είχαν κάνει αυτό, θα έβγαινα εκείνη την ώρα, τα παιδιά μας πρέπει εκείνη την ώρα να μας το πουν για να πάρω εγώ το πιστόλι μετά να τον καθαρίσω, ...δεν θα προλάβει να πάει στο δικαστήριο γιατί μπορεί να βρεθεί μια πιανόλα δικαστής και να τα πάρει και να τον αθωώσει..., στην Ελλάδα πας στην αυτοδικία σε αυτή την περίπτωση».

Στις 14.30' ο Κ. Ραπτόπουλος αναφέρεται πάλι στα κίνητρα της καταγγελίας της κας. Α.Α. («έβαλε τη δόξα του μεταλλίου πάνω από την κατάπτυστη πράξη που έκανε αυτός ο αληταράς») θεωρώντας πως η Ολυμπιονίκης αποφάσισε πως το σώμα και η ψυχή της δεν άξιζαν τόσο όσο η καριέρα της και ότι σκέφτηκε «εγώ θα τον εκδικηθώ αυτόν κάποια στιγμή, θα είμαι δυνατή, δεν θα μπορεί να με πειράζει κοινωνικώς, οικονομικώς, επαγγελματικώς. Του τη φύλαξε και καλά του έκανε..., εσύ δεν λυπήθηκες τον εαυτό σου για την καριέρα σου..., δεν το ξεχνάει καμιά γυναίκα αυτό, αυτό είναι αλητεία και πρέπει τα παιδιά να μιλάνε εκείνη τη στιγμή στους γονείς. Και οι μπαμπάδες που έχουν κόρες πρέπει να είμαστε προσεκτικοί ..., θα πάω εγώ να του βγάλω δύο νεφρά και να τον τελειώσω εκείνη την ώρα, πάει το νεφρό το ένα και το ζίφος από την άλλη, σιγά μην πάω τώρα στο δικαστή, και αν είναι καμιά πιανόλα ο δικαστής, λέω μπορεί, δεν λέω ότι θα είναι...».

Απαντώντας στον συμπαρουσιαστή ο Κ. Ραπτόπουλος αναφέρει «Κόκκινε, ο άντρας είναι μια άτιμη φάρα, μια άτιμη φύση- βοηθάει και η γυναίκα να χτίσει αυτή τη φύση ο άντρας- που όταν πιάσει λεφτά ή εξουσία νιώθει τέτοια δύναμη που παραβλέπει κοινωνικές αξίες, οικογένειες και γίνεται ζώο...». Μετά κάνει αναφορές σε σχέσεις ηθοποιών (Παπαμιχαήλ-Διαμαντίδου, Βουγιουκλάκη-.....) για να καταδείξει την υποτιθέμενη σεξουαλική εκμετάλλευση μεταξύ των προσώπων αυτών.

Ο Γρ. Κόκκινος υποστηρίζει πως η δικαιοσύνη αποφασίζει τι ισχύει, ότι χρειάζεται θάρρος για να καταγγείλει κάποιος ένα τέτοιο γεγονός (εννοεί σεξουαλικό αδίκημα), είναι ντροπή που κάποιοι διαπράττουν τέτοιες πράξεις που συμβαίνουν σε όλους τους χώρους και ότι οι γονείς πρέπει να προσέχουν.

Ο Κ. Ραπτόπουλος, αναφερόμενος σε παρενόχληση που φέρεται να είχε υποστεί η κόρη του προπονητή Ν. Αλέφαντου, λέει πως ο προπονητής «τους έσπασε στο ξύλο», γεγονός που επιδοκιμάζει ο Γρ. Κόκκινος («να αγιάσει το χέρι του»).

Στις 14.35' ο Κ. Ραπτόπουλος επανέρχεται στο θέμα της καταγγελίας της κας. Α.Α. λέγοντας: «...αυτός ο μάγκας[εννοεί τον καθ' ου η καταγγελία]γνώριζε τη φιλοδοξία της Α.Α. και την ψυχολογία της... είχε τη δύναμη να της αφαιρέσει τη δυνατότητα της επιτυχίας γιατί η κοπέλα ήταν καλή αθλήτρια.... Η ένσταση μου για την κοπέλα είναι ότι έπρεπε να πει: βάζω τη γυναίκα πάνω από όλα και θα σε σκίσω ρε κερατά και άμα δεν το κάνει ο δικαστής, θα σε φάω με τα ίδια μου τα χέρια. Έτσι είναι το σωστό. Σε αυτή την περίπτωση συνήθως καθαρίζουν οι μπαμπάδες και, αν δεν μπορεί μόνος του, βάζει δύο γορίλλες, τον στέλνουν τρεις μήνες στο νοσοκομείο ή τον θάβουν...». Αναφερόμενος στον Ολυμπιονίκη Γ.Γ. λέει: «Αυτοί της ιστιοπλοΐας, οι φιλοματαιόδοξοι των βορειών προαστείων, δεν είναι το παράδειγμα στην κοινωνία... Άμα πεις σε κανένα από την Πολίχνη ΠΑΟΚτζή τετραρούθουνο Πόντιο ότι του πείραξε κάποιος την κόρη του, θα σε κάνει κομμάτια». Μετά αναφέρεται στο κοινωνικό status των επίδοξων βιαστών(αν έχουν εξουσία ή όχι), στην ετεροχρονισμένη καταγγελία της αθλήτριας(«τι μιλάτε τώρα; Στα 55 και στα 60;»), κάνει αναφορά σε παλαιότερη υπόθεση καταδίκης του βουλευτή Δ.Δ. για παιδεραστία καταλήγοντας: «αυτοί θέλουν ξύλο ρε, διαπόμπευση και ξύλο, γιατί αν πας στα δικαστήρια, θα πάρει τον Β και θα βγει έξω».

Ο Γρ. Κόκκινος κάνει αναφορά στη δύναμη που βρήκε η κα Α.Α. να καταγγείλει το βιασμό που είχε υποστεί, στο αίσθημα ντροπής που διακατέχει τις βιασθείσες γυναίκες. Ο Κ. Ραπτόπουλος τον αντικρούει μιλώντας για ώριμη και ανώριμη στάση της αθλήτριας αλλάζοντας την αρχική του τοποθέτηση (θεωρεί ωριμότητα που δεν κατήγγειλε το βιασμό για να μη χάσει το μετάλλιο και ανωριμότητα αν χτυπούσε τον καθ' ου η καταγγελία «αν το έλεγε η κοπέλα 20 χρόνων, θα την είχαν εγκαταλείψει όλοι αυτοί...»), θεωρεί πως η αμερικάνικη δικαιοσύνη είναι καλύτερη από την ελληνική, πως η ελληνική κοινωνία είναι σάπια ενώ κρίνει αρνητικά τις πολιτικές θέσεις ατόμων σε σχέση με την καταγγελία(«κατάπτυστοι οι ακροδεξιοί, κατάπτυστοι και οι άλλοι οι δήθεν καλοί...»).

Στη συνέχεια, κρίνει τη συμπεριφορά φιλάθλων σε σχέση με την καταγγελία «...Φαντάσου αυτή την κοπέλα να τη βίαζε ο πρόεδρος της ομάδας που υποστηρίζουμε. Τι θα λέγανε οι κάφροι, οι αλήτες οπαδοί φίλαθλοι; Τα ήθελε ο πισινός της ρε!..., εδώ βρίζετε τις μάνες των ποδοσφαιριστών, τη νεκρή μάνα του... την έβρισε ο κάφρος στου Χαριλάου... Θα βρῖσει ο Ραπτόπουλος ρε καθάρματα που πέσατε τώρα στη γυναίκα και

αχ! Βιάζουν τις γυναίκες..., ακούμε δίπλα μας την άλλη να τη χτυπάει ο άντρας της και κάνουμε την πάπια.... Βάλανε τη Α.Α. στη μέση και προσπαθούν να κάνουν πολιτική..., βγήκε ο και λέει τι καλό κόμμα που είναι η Ν. Δημοκρατία, στο βιασμό της αλληνης πήγε ο άλλος να κάνει πολιτική... όλοι να ωφεληθούν από το βιασμό αυτής της γυναίκας...».

Ο Γρ. Κόκκινος μιλά θετικά για την καταγγελία της κας. Α.Α. και για την ταλαιπωρία που τυχόν μπορεί αυτή να υποστεί αν πρέπει να περιγράψει σε ακροατήριο το έγκλημα που υπέστη, ενώ ο Κ. Ραπτόπουλος επιμένει πως τη δίκη θα κερδίσει όποιος έχει περισσότερα χρήματα.

Από τις 15.00' οι παρουσιαστές αναφέρονται σε αθλητικά θέματα σχετικά με τις ομάδες ΠΑΟΚ και Άρη, ενώ μετά τις 15.30' επικοινωνούν με ακροατές.

Στις 15.33' ακροατής, αναφερόμενος στο θέμα της καταγγελίας της κας. Α.Α., υποστηρίζει πως δεν υπάρχει γυναίκα που δεν έχει δεχτεί σεξουαλική πρόταση για να σκαρφαλώσει: άλλο δέχτηκε την πρόταση και το ήθελε και άλλο έγινε και δεν το ήθελε, διερωτάται δε γιατί δεν κατήγγειλε το βιασμό τότε που έγινε. Ο Κ. Ραπτόπουλος απαντά «για το μετάλλιο», ο Γρ. Κόκκινος «γιατί φοβήθηκε». Ο Κ. Ραπτόπουλος συνεχίζει λέγοντας πως η κα. Α.Α. είπε πως ο καθ' ου η καταγγελία την έπεισε με γλυκόλογα και συνεχίζει «κι εγώ μπορώ να την πείσω έτσι..., βγήκαν τώρα όλες σαν παρθενοπιπίτσες 50 ετών να το καταγγείλουν. Ο Γ.Γ. σαν άντρας έπρεπε να επέμβει, όχι να κάνει την κότα 20 χρόνια...».

Στις 15.40' ακροατής παρατηρεί πως πρέπει να υποστηριχθεί η κα. Α.Α. η οποία είναι φωτεινό παράδειγμα, πως έχουν αλλάξει οι εποχές, πως τα κορίτσια θα πρέπει να μάθουν να μην κρατούν το στόμα τους κλειστό, πως ο Ραπτόπουλος δεν πρέπει να μικραίνει το γεγονός θεωρώντας πως προείχε το μετάλλιο και η δόξα.

Στις 15.50' ακροάτρια θέτει τον προβληματισμό της σχετικά με την απόφαση της κας Α.Α. να εκτεθεί και να διαπομπευθεί δημοσίως, διερωτάται αν υπάρχει κάποια σκοπιμότητα στην απόφαση αυτή καθώς, όταν διαπράχθηκε ο βιασμός, η αθλήτρια ήταν μια νέα καλογυμνασμένη κοπέλα και ο καθ' ου η καταγγελία ήταν μετριάς κατασκευής και μπορούσε να τον κάνει «μπλε μαρέν», θεωρεί δε πως πρέπει πάντοτε να προτάσσεται η αξιοπρέπεια και η αυτοεκτίμηση. Ο Κ. Ραπτόπουλος τη συγχαίρει λέγοντας «άμα ήταν κανένας σαπιοκοιλιάς, του τραβάει δύο χαστούκια και πάρ' τον κάτω».

Περαιτέρω, από την ακρόαση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτουν εν κατακλείδι τα ακόλουθα:

Στη ραδιοφωνική εκπομπή αθλητικής επικαιρότητας με τίτλο «Της κακομοίρας» της 18.1.2021 ο ένας παρουσιαστής (Κ. Ραπτόπουλος) επικεντρώνεται στο επίκαιρο θέμα των καταγγελιών της Ολυμπιονίκου Α.Α. σχετικά με προσβολή της γενετήσιας της αξιοπρέπειας (βιασμό) εκ μέρους σημαντικού αθλητικού παράγοντα της Ελληνικής Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας κατά το έτος 1998 (όταν η αθλήτρια ήταν 21 ετών). Ο παρουσιαστής, στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιολογημένου δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος, καταδικάζει απερίφραστα την πράξη του συγκεκριμένου προσώπου (τον οποίο αποκαλεί κάθαρμα, μάγκα, αλήτη), τάσσεται σαφώς κατά των σεξουαλικών επιθέσεων σε χώρους άθλησης, εμφανίζεται προστατευτικός προς τις γυναίκες που υφίστανται κακοποιητικές συμπεριφορές.

Ο συγκεκριμένος παρουσιαστής αμφισβητεί (συχνά με έντονο ύφος, χειμαρρώδη λόγο και άκομπο τρόπο έκφρασης) τα κίνητρα της καταγγελίας της κας Α.Α. θεωρώντας πως η ετεροχρονισμένη αυτή καταγγελία δεν αποτελεί θετικό παράδειγμα για τις νέες κοπέλες που τυχόν υφίστανται επιθετική συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα σε χώρους που κινούνται (εργασίας, άθλησης κ.ά.). Επίσης φαίνεται να αποδίδει ταπεινά κίνητρα στην επιλογή της Ολυμπιονίκου να μην καταγγείλει εγκαίρως το έγκλημα που υπέστη αλλά να το ανακοινώσει 22 χρόνια μετά και αφού έχει παραγραφεί. Θεωρεί δηλαδή πως η καθυστερημένη αυτή καταγγελία οφείλεται στην υπερβολική φιλοδοξία και ματαιοδοξία της αθλήτριας, στην επιθυμία της να αποκτήσει μετάλλια και καταξίωση και όχι στο γεγονός ότι φοβήθηκε και ντράπηκε. Ο παρουσιαστής υποστηρίζει πως στα σεξουαλικού χαρακτήρα εγκλήματα μεγάλης σημασίας έχει η σχέση εξουσίας (εξουσιαστής-εξουσιαζόμενος) και ότι αν ο επιτιθέμενος δεν είχε εξουσία, το θύμα θα αντιδρούσε άμεσα, μέμφεται δε με δριμύτητα τους επιτιθέμενους. Ασκεί έντονη κριτική σε όσους σχολίασαν αρνητικά την καταγγελία της αθλήτριας ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης, παροτρύνει τα παιδιά να μιλούν στους γονείς τους σε περίπτωση που δέχονται σεξουαλική επίθεση ή παρενόχληση, μέμφεται τους άντρες που εκμεταλλεύονται τη θέση τους όταν αποκτούν χρήματα ή εξουσία. Επίσης ασκεί κριτική στους φιλάθλους θεωρώντας πως, αν ο επιτιθέμενος ήταν πρόεδρος της ομάδας που υποστηρίζουν, οι φίλαθλοι θα αποδοκίμαζαν την κοπέλα (θύμα) και όχι τον θύτη.

Ταυτόχρονα ο παρουσιαστής τάσσεται υπέρ της αυτοδικίας θεωρώντας πως, αν ο ίδιος ή το παιδί του υφίσταντο σεξουαλική επίθεση, αυτός δεν θα κατέφευγε στη δικαιοσύνη

αλλά θα αντιδρούσε με χρήση βίας ή όπλου προστατεύοντας τον εαυτό του ή το παιδί του (κόρη). Αν δε δεν μπορούσε ο ίδιος να αποτρέψει την επίθεση, θα ανέθετε σε κατάλληλα πρόσωπα την τιμωρία των υπαιτίων. Επίσης ο παρουσιαστής δεν φαίνεται να έχει εμπιστοσύνη στην κρίση των δικαστηρίων σε υποθέσεις σεξουαλικών αδικημάτων, καθώς θεωρεί σχεδόν σίγουρο πως με τον κατάλληλο δικηγόρο και με πιθανό χρηματισμό των δικαστών, οι αίτιοι παράνομων πράξεων μπορούν να αθωωθούν. Ο συμπαραουσιαστής Γρ. Κόκκινος τοποθετείται στα θέματα της αθλητικής επικαιρότητας με ήπιο τρόπο, καταδικάζει τις παράνομες ενέργειες και δείχνει πλήρη κατανόηση στην επιλογή της κας Α.Α. να καταγγείλει το βιασμό της ετεροχρονισμένα. Κρίνεται ότι οι συντελεστές της εκπομπής δεν προέβησαν σε δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος της Ολυμπιονίκου λόγω φύλου, αντίθετα τάχθηκαν υπέρ της καταδικάζοντας όσους προσβάλλουν με επιθετικές πράξεις (όπως είναι ο βιασμός) τη γενετήσια αξιοπρέπεια προσώπων. Προσέβαλαν όμως την αξία της ως ανθρώπου αποδίδοντας της ταπεινά κίνητρα σχετικά με την απόφαση της να δημοσιοποιήσει το έγκλημα που υπέστη σε μεταγενέστερο χρόνο.

Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της εκπομπής (αθλητικού χαρακτήρα) και το χρόνο μετάδοσης της, κρίνεται ότι στη διάρκεια της δεν τηρήθηκαν οι κανόνες της ευπρεπούς εκφοράς λόγου.

Δεδομένου ότι παρουσιαστής της εκπομπής τάσσεται υπέρ της αυτοδικίας και της άσκησης βίας σε περιπτώσεις αδικημάτων που προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια (λόγω κυρίως της αμφισβήτησης εκ μέρους του της δίκαιης κρίσης της δικαστικής λειτουργίας και του φόβου μη τήρησης των αρχών της δίκαιης δίκης), κρίνεται ότι υποβαθμίστηκε η ποιοτική στάθμη της εκπομπής δια του μη σεβασμού των αρχών της έννομης τάξης της χώρας καθώς η αρχή της μη αυτοδικίας αποτελεί βασικό κανόνα της έννομης τάξης και του κράτους δικαίου. Σημειώνεται ότι το ΕΣΡ μπορεί να προβεί στην πραγματολογική εξειδίκευση της αόριστης αξιολογικής έννοιας «ποιοτική στάθμη» (ΣτΕ 901/2015, 4043/2012).

III. Υπαγωγή

Εν όψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια κρίνει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν τέλεσε την παράβαση των δυσμενών διακρίσεων προσώπου λόγω φύλου και γι' αυτό πρέπει να απαλλαγεί της σχετικής παραβάσεως.

Η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη παραβίασε την υποχρέωση της για εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω προσβολής της αξίας αναφερομένου προσώπου, χρήσης απρεπών εκφράσεων και μη σεβασμού των αρχών της έννομης τάξης. Κατά συνέπεια, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη εταιρεία διοικητική κύρωση και δη εκείνη του προστίμου.

Περαιτέρω, με βάση την βαρύτητα της παραβάσεως, την ακροαματικότητα που συγκεντρώνει η αθλητικού χαρακτήρα εκπομπή του συγκεκριμένου ραδιοφωνικού σταθμού στο πλαίσιο της οποίας τελέσθηκε η παραβίαση και το γεγονός ότι η εγκαλουμένη υπήρξε πολλαπλώς υπότροπη (και) κατά το πρόσφατο παρελθόν για παραβάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας (όπως προκύπτει από τα τηρούμενα στο ΕΣΡ στοιχεία, βλ. αποφάσεις ΕΣΡ υπ' αριθμ. 157/2020, 260/2022, 261/2022), κρίνεται ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ για την μη τήρηση ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω προσβολής της αξίας αναφερομένου προσώπου, χρήσης απρεπών εκφράσεων και μη σεβασμού αρχών της έννομης τάξης.

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**

Δέχεται ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν τέλεσε την παράβαση των δυσμενών διακρίσεων προσώπου λόγω φύλου, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Δέχεται ότι η εγκαλουμένη παραβίασε την υποχρέωση της για εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω προσβολής της αξίας αναφερομένου προσώπου, χρήσης απρεπών εκφράσεων και μη σεβασμού των αρχών της έννομης τάξης, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία, METROMEDIA A.E., ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «METROPOLIS 95,5 FM» Νομού Θεσσαλονίκης, τη διοικητική κύρωση του προστίμου των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ για προβολή ποιοτικά υποβαθμισμένου προγράμματος λόγω προσβολής της αξίας αναφερομένου προσώπου, χρήσης απρεπών εκφράσεων και μη σεβασμού των αρχών της έννομης τάξης.

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β' του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας METROMEDIA ANΩNYMH ETAIPEIA που εδρεύει στο δήμο Πυλαίας νομού Θεσσαλονίκης, στην οδό Κωστή Παλαμά 6Γ, Τ.Κ. 55534, με ΑΦΜ 998305295
2. Της Καρατεπελή Κωνσταντίνας του Ευαγγέλου, κατοίκου, με ΑΔΤ και ΑΦΜ, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 17^η Σεπτεμβρίου 2024 και δημοσιεύθηκε την 24^η Οκτωβρίου 2024.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ-ΔΡΙΛΙΑ

ΒΑΡΒΑΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗ